

BO ‘LAJAK “TEXNOLOGIYA” FANI O‘QITUVCHILARINI KASBIY FAOLIYATIGA TAYYORLASHDA KREATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Avazov G'oyibnazar Berdiyevich
Termiz davlat pedagogika instituti
Texnologik ta'lim kafedrası o'qituvchisi

Аннотация. В данной статье делается заявление о методике развития креативной компетентности преподавателей предмета "Технология" в подготовке их к профессиональной деятельности. Эта методология помогает учителям проявлять творческий подход в области технологий и находить, разрабатывать и применять новые подходы на практике. Это, интеграция технологических инноваций и научных методов для учителей, способствует их творчеству и решению логических задач.

Ключевые слова: система образования, технологическое образование, информационные и коммуникационные технологии, квалифицированный персонал, технологическое образование, цифровое образование;

Annotation. This article will make a statement about the methodology for the development of creative competence in the preparation of the subject "technology" for the professional activities of teachers. This methodology helps teachers to be creative in the field of technology and to find, develop and practice new approaches. This, the integration of technological innovation and scientific techniques for teachers, helps to solve their creativity and logical problems.

Keywords: educational system, technological education, information and communication, qualified personnel, technological education, digital education.

Annotasiya. Mazkur maqola, "Texnologiya" fanini o'qituvchilarni kasbiy faoliyatiga tayyorlashda kreativ kompetentligini rivojlantirish metodikasi haqida bayonot beradi. Ushbu metodika, o'qituvchilarga texnologiya sohasida kreativ bo'lish va yangi yondashuvlarni topish, rivojlantirish va ularni amaliyotga tatbiq etishga yordam beradi. Bu, texnologik innovatsiyalar va ilmiy metodlarni o'qituvchilar uchun integratsiya qilish, ularning kreativlik va mantiqiy muammolarni hal qilishga yordam beradi.

Kalit soʻzlar: Ta'lim tizimi, texnologik ta'lim, axborot-kommunikatsiya, malakali kadrlar, texnologik ta'lim, raqamli ta'lim, kreativlik;

Kirish qism (Introduction).

Ma'lumki , yurtimizda ta'lim tizimini isloh qilish va ta'limning xalqaro andozalarga to'liq mosligini ta'minlash maqsadida izchil va keng ko'lamli ishlar

amalga oshirilmoqda. Ta’lim tizimida yo’lga qo’yiluvchi pedagogik-psixologik xizmat mohiyatidan kelib chiqqan holda umumiy o’rta ta’lim maktablarida undan foydalanish har bir o’quvchining ichki imkoniyatlarini o’rganish, keng ko’lamli tadqiq qilish, ularda muayyan yo’nalish bo’yicha namoyon bo’luvchi ijodkorlik qobiliyatni aniqlash va darajalarini belgilash, mavjud holatlarga muvofiq o’quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini yanada boyitishga xizmat qiluvchi rivojlanish dasturlarini yaratish mumkin bo’ladi. Hammasining zaminida yosh avlodga oilada, ta’lim muassasalarida, xalq ta’limi tizimining boshqa tarmoqlarida beriladigan maxsus ta’lim-tarbiya yotadi. Ayniqsa keng dunyoqarash, ilmiy salohiyat, mustaqil va ijodiy fikrlash xususiyatlari har bir o’quvchi-yoshlarda shakllangan bo’lishi maqsadga muvofiqdir .

Kreativlikni rivojlantirishning eng unumli yo’llaridan biri barcha o’quvchilarni kichik yoshidan mahsuldor ijodga va kasbga o’rganish bilan mashg’ul bo’lishga jalb etish, darslarni ijodiy tarzda tashkil qilish, turli xil noan’anaviy dars usullaridan keng foydalanishdir . Yuqoridagi fikrlardan kelib chiqib, texnologik ta’lim darslaridagi mashg’ulotlarini muvafaqiyatli o’tish, texnologik ta’lim va tarbiyasida sifat samarasiga erishish ko’p jihatdan o’quvchilarning kreativ fikrlashga bog’liq ekanligini ko’ramiz. Texnologik ta’lim darslarini hususiyatlari shundan iboratki, o’quvchilarda texnologik ta’lim darsi va texnik ijodkorligini rivojlantirish jarayoniga oid ko’nikma va malakalarini xilma-xil nazariy va amaliy mashg’ulotlarni bajarish orqali o’zlariga kerakli va ijtimoiy ahamiyatga ega bo’lgan bilimlarni egallab oladilar. Shuningdek, umumiy o’rta ta’lim maktablarida faoliyat olib borayotgan texnologik ta’lim o’qituvchilari oldidagi mas’uliyat shundan iboratki, o’quvchilarni ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishni takomillashtirish, ichki imkoniyatlarni o’rganish, ijodkorlik qobiliyatlarini to’g’ri yo’naltirishdan iborat.

Asosiy qism (Main part).

Raqamli ta’lim vositalari asosida o’qitish: darslarda animatsion, audio-vizual vositalarni hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini qo’llash bo’lajak o’qituvchilarga mustaqil ishlash samaradorligini oshiradi va ijodiy faoliyat bilan shug’ullanish uchun keng imkoniyatlar yaratadi, axborotlarning noan’anaviy manbaalariga murojaat qilish imkoniyatlarini ochib beradi, fanga oid kompetensiyalarini rivojlantiradi. Raqamli ta’lim vositalarini eng so’nggi pedagogik qonuniyatlar asosida ishlab chiqib, yosh avlodda o’ziga ishonch, fanga qiziqish, mehnatsevarlik, o’zgalar mehnatini qadrlash, zamonaviy bilim olish, hunar egallashga bo’lgan qiziqish, mustaqil va kreativlik xislatlarini rivojlantirishda muhim o’rin egallaydi. Bu esa mehnat bozorining zamonaviy ehtiyojlariga mos yuqori malakali kadrlar tayyorlash, ularning komponentlarini takomillashtirish, jismonan sog’lom, ruhan va aqlan rivojlangan yosh avlodni ijodiy va intellektual salohiyatli qilib yetishtirishda katta ahamiyatlidir.

Bo'lajak texnologiya o'qituvchilarini o'qitish jarayonida talabalarning dizaynerlikka oid tayanch kompetensiyalarini rivojlantirishda raqamli ta'lim vositalarini yaratish o'quv faoliyatining quyidagi turlarida qo'llash mumkin:

- ✓ yangi nazariy materiallarni o'rganish va bayon etishda;
- ✓ nazariy va amaliy mashg'ulotlarni tashkil etishda;
- ✓ o'rganilgan o'quv materialini mustahkamlash, nazorat qilish va tekshirishda; o'quvchilarning mustaqil ishlarida;
- ✓ ochiq darslar, telekonferensiyalar, audiokonferensiyalar, namunaviy mashg'ulotlarni o'tkazishda;
- ✓ amaliy mashg'ulotlar jarayonida.

Bo'lajak texnologiya o'qituvchilarini tayyorlashda, ularga ixtisoslik fanlar turkimiga kiruvchi “O'qituvchilik buyumlarini konstruksiyalash va modellashtirish” fanini, kiyim modelini yaratishda uning dizaynini mukammal o'rgatish maqsadga muvofiq. Talabalar o'z mutaxassisliklarining mohir ustasi bo'lishlari uchun ularni konstruktorlik-texnologik prinsipi asosida rassom-modelyer-texnologga qo'yiladigan kompleks talablar darajasida tayyorlash maqsadga muvofiq.

"Texnologiya" fani o'qituvchilarini kasbiy faoliyatiga tayyorlashda kreativ kompetentligini rivojlantirishning bir nechta usullari mavjud. Bu usullar, o'qituvchilarni fikrlash, muhokama qilish va o'rganish jarayonlarini qo'llab-quvvatlash orqali ularga yangiliklar kiritishga imkon beradi. Quyidagi metodikalar uning bir qancha muhim ko'rinishlari bo'lishi mumkin:

✚ Muammolarga yondashuv: O'qituvchilar, texnologik muammolar, yangi texnologiyalar yoki texnologiya muammolari yaratishni talab qiladigan mashg'ulotlar va darsliklarni tuzish orqali o'quvchilarni muammolarga qarshi yondashishga o'rgatishadi.

✚ Ishbilarmonlik va loyihalar: O'qituvchilar o'quvchilar bilan birgalikda texnologik loyihalar tuzish va ularni amalga oshirish orqali ularning texnologik ijodkorliklarini rivojlantirish uchun imkoniyatlar yaratishadi.

✚ Ish laboratoriyalari va barcha maktabni qamrab olish: Texnologik laboratoriyalar va mahalliy sohalar o'quvchilarni texnologik ilg'orliklarni o'rganish, muammolarni yechish va yangiliklarni qayta ishlashga yo'l qo'ymoqda.

✚ Texnologik bilimlar jurnali va konferensiyalari: O'qituvchilar va o'quvchilar uchun texnologik bilimlar jurnali va konferensiyalar o'tkazish, ularning texnologik g'oyalari va fikrlarini boshqalar bilan baham ko'rish va ko'rib chiqish imkoniyatini beradi.

✚ Texnologiyalarni integratsiya qilish: O'qituvchilar texnologiyalarni darsliklarga integratsiya qilish orqali o'quvchilarga ularni amaliyotda ishlatish imkonini beradi, shuningdek, ularni savol-yechimlarni qayta ko'rib chiqish va yangi texnologiyalarni o'rganishga kuch beradi.

✚ Texnologik o'zlashtirish va ta'lim rejalarini yangilash: O'qituvchilar texnologik o'zlashtirish va ta'lim rejalarini yangilash, masalan, onlayn ta'lim vositalaridan foydalanish, interaktiv darsliklar tuzish va virtual maktablar yaratish orqali, o'quv jarayonini modernizatsiya qilishadi.

✚ Ish biriktirish va o'zlashtirish: O'qituvchilar o'zlashtirish va ish biriktirish platformalaridan foydalanish orqali o'quvchilarga boshqa mamlakatlardagi o'quvchilar bilan bog'lanish, ularning texnologik yechimlarini o'rganish va ularga xalqaro hamkorlikni rivojlantirish imkoniyatini beradi.

Bu metodikalar o'qituvchilarni kasbiy faoliyatiga tayyorlashda kreativ kompetentligini rivojlantirish uchun bir nechta samarali usullardan faqat bir qismi hisoblanadi. Har bir o'qituvchi va har bir maktab o'zining xususiyatlari va talablari bo'yicha o'z metodikalarini rivojlantirishi mumkin.

Texnologik ta'lim darslarida zamonaviy pedagogik texnologiya metodlarini qo'llash, metod va vositalari, ta'lim jarayonining muvaffaqiyati, uning shakligagina emas, balki qo'llanilayotgan metodlar samaradorligiga ham bog'liqdir. Ta'lim nazariyasida o'qitishda turli yangi pedagogik texnologiyalar metodlarini qo'llash asosiy o'rin egallaydi. Yangi pedagogik texnologiyaning asosiy mohiyati o'qituvchi va o'quvchilarning o'zaro xamkorligi va uzviy ravishda faollik ko'rsatishidir. Chunki agar darsda o'qituvchi bosh figura, ya'ni yetakchi fikr bildiruvchi bo'lib qolsa, o'quvchilar ma'suliyati va javobgarlik hissi susayadi. Demak, ular mustaqil fikr yuritish, mushohada qilish, xulosa chiqarishdan yiroqda bo'ladi.

Pedagogik texnologiyani o'quv jarayonida qo'llash o'qituvchidan o'rganuvchilarda tashabbuskorlik va mustaqillikni, bilimlarni puxta o'zlashtirishni, zarur malaka va ko'nikmalarni, ularni kuzatuvchanlik, tafakkur va mantiqiy nutqni, xotira va ijodiy tasavvurni tarbiyalashga imkon beradi.

Natijalar va muhokamalar (Results and Discussions).

Maqolada "Bo'lajak 'Texnologiya' fani o'qituvchilarini kasbiy faoliyatiga tayyorlashda kreativ kompetentligini rivojlantirish metodikasi" mavzusida muhokamalar keltirilgan. Yuqoridagi sarlavha kabi, muhokamalar foydalanuvchilarga metodikani takomillashtirishda qanday qadriyatlar va strategiyalar qo'llash haqida ma'lumot beradi. Mavzuga oid foydali va samarali tavsiyalar, ilmiy izlanishlar, amaliy tajribalar va o'qitishning zamonaviy texnologiyalar bilan qanday birlashtirilishi to'g'risidagi materiallar keltirilishi mumkin. Bu maqola ustida yozilayotgan muhokamalar va metodikani qanday qilib kreativ va kompetentlik asosida rivojlantirish masalasini qanday hal qilishadi, shuningdek, ularning amaliyotda qo'llanilishi va natijalariga oid tadqiqotlar va ma'lumotlar keltiriladi.

Xulosa (Conclusion).

Xulosa qilib aytish mumkinki, "Texnologiya" fanini o'qituvchilarni kasbiy faoliyatiga tayyorlashda kreativ kompetentligini rivojlantirish metodikasi, ularni

texnologik qadriyatga mos ravishda tayyorlash va ularning kreativ va innovatsion g'oyalarini o'rnatishda yordam beradi. Bu metodikalar, o'qituvchilarga yangiliklarni qabul qilish, ularni texnologik vositalardan foydalanishni o'rganish, va o'quvchilarga ma'naviy va amaliy texnologik tajribalarni taqdim etishda yordam berishi mumkin. Kreativ kompetentlikni rivojlantirish metodikalari o'qituvchilarni talablarining individual xususiyatlarini e'tiborga olib, ularning yangiliklarga, innovatsiyalarga va texnologik muhitlarga qaratilgan taqdirda integratsiyalashishlarini rag'batlantiradi. Bunday metodikalar, o'qituvchilarga o'quv jarayonini o'zlashtirish va o'quvchilarga texnologik mahsulotlardan foydalanish va ularni yangi texnologiyalarni qo'llashda o'rganish imkoniyatini beradi. Natijada, "Texnologiya" fani o'qituvchilari kasbiy faoliyatiga tayyorlashda kreativ kompetentligini rivojlantirish metodikasi, ularning o'quvchilarni bugungi dunyoda muvaffaqiyatli yutuqlarga olib kelishiga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar (References).

1. Ахмедов, М., Салижонов, И., & Носиров, Н. (2018). Роль компетенций в создании инновационной среды обучения. *Мировая общественная наука. Научно-практический журнал.*
2. Muslimov N.A. va boshqalar. Kasb ta'limi o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini shakllantirish texnologiyasi // *Monografiya.* – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti. 2013.
3. Mannonov J.A. Innovatsion yondashuv asosida bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarining metodik kompetentligini rivojlantirish texnologiyalari: ped.f.f.doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan diss. avtoreferati. – T.: 2020. – 52 b.
4. M. K. Shomirzayev Combined In Technology Courses Use Of Technologies // *The American Journal of Social Science and Education Innovations.* 2021. – T. №. 05. – P. 389- 396 betlar.
5. B.E.Qodirov “Elektron axborot ta'lim muhitida o'quvchilarning hunarmandchilikka oid tayanch kompetentsiyalarini rivojlantirish metodikasi”: Diss. p.f.f.d. (PhD) – Termiz: 2021-yil 142-bet.